

Põlvamaa, Kanepi vald

Saverna külaserva

riigimetsa majandamise kava aastateks 2022-2031

Koostaja: Tiit Timberg
märts-mai 2022

Sisukord

I Ülevaade Saverna külaserva metsa majandamise kavaga hõlmatud riigimetsadest	3
II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel	8
III Metsade majandamise kava aastateteks 2022-2031	9
IV Mõisted	14

Hea lugeja!

Mets on Eesti rikkus. Meile kõigile on oluline, et meie metsad oleksid elujõulised, erinevas vanuses, mitmekesised ja terved. Selline seisund saavutatakse metsa kasvatades, kasutades, uuendades ja kaitstes. Nõnda tagame, et igal järgmisel põlvkonnal on samaväärselt meiega noort metsa, keskealist metsa ja raieküpset metsa ning võimalus kasutada nende metsadega kaasnevaid hüvesid. Erinevas vanuses mets on vajalik ka ökoloogilise mitmekesisuse tagamiseks, sest eri liigid vajavad erinevaid tingimusi ja elupaiku.

Enamus Eesti metsadest on poollooduslikud ehk inimene on need kunagi istutanud ning loodus teisi puuliike omalt poolt lisanud. Elujõulise metsa saamiseks järgnevad istutamisele metsakasvatustööd. Kui mets saab raieküpseks, siis puit raiutakse ja asemele kasvatatakse uus mets.

Metsa kasvatamise võtted on erinevad ja need olenevad kohapealsetest looduslikest tingimustest. Eesti tingimustes on kõige tulemuslikum uuendada metsa lageraiega, millega luuakse taimede kasvuks soodsad valgustingimused. Looduslikult on lageraiele sarnaseid tingimusi varem loonud põlengud ja tormid, mida täna aga esineb harvem ja väiksemal pindalal kui sada aastat tagasi.

Püsimetsamajandust pärsib Eestis enamasti metsade liigiline koosseis ja metsamuldade viljakus. Uue metsa kasvatamine vana metsa varjus on võimalik vaid väheviljakates männikutes, mida on Eestis vaid 6% metsamaast.

Metsa raiudes saame taastuvat ja keskkonnasõbralikku materjali, mida kasutame energia saamiseks, ehituses, mööblitööstuses, paberi tootmiseks ja paljuks muuks. Lisaks luuakse riigimetsas looduses liikumise võimalusi, kaitstakse loodusväärtusi ja kultuuriobjekte ning toetatakse teadusuuringuid.

Selleks, et säilitada Saverna külaserva metsade püsimine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus, oleme kokku pannud Saverna külaserva riigimetsa majandamise aastateks 2022–2031.

I Ülevaade Saverna külaserva metsa majandamise kavaga hõlmatud riigimetsadest

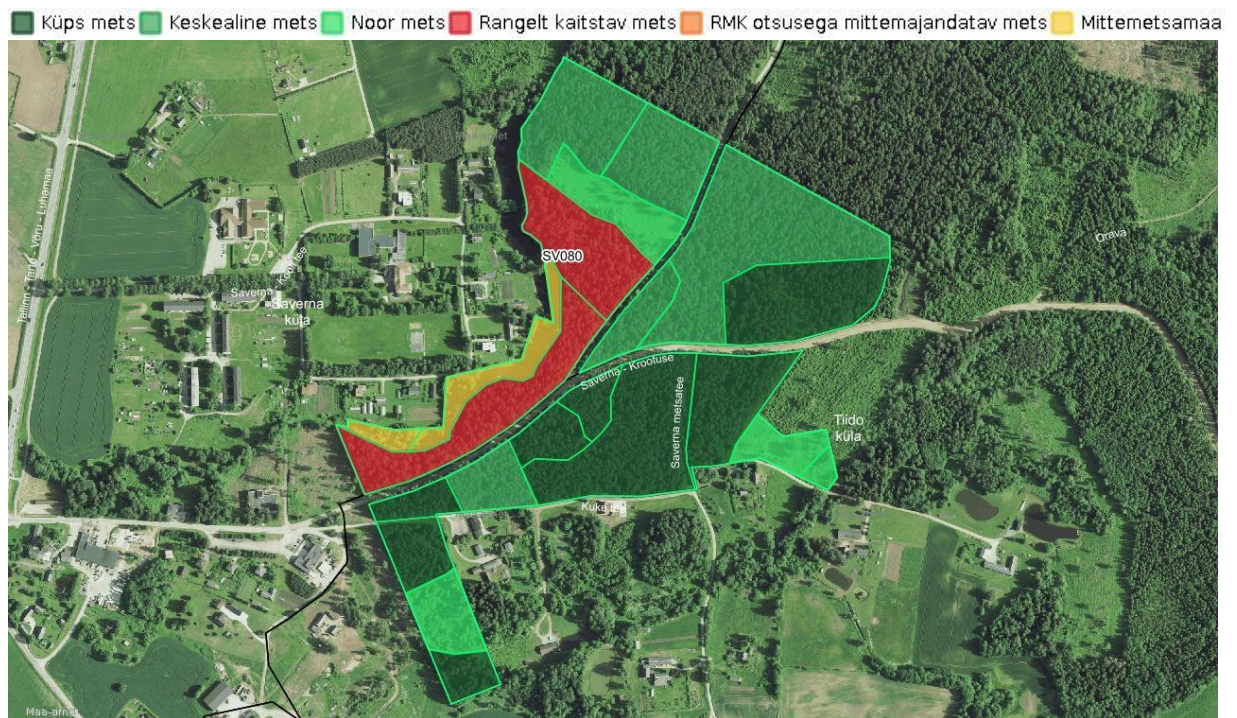
Käsitleme Saverna külaserva kõrgendatud avaliku huviga (KAH) metsana ala, mille paiknemine on toodud kaardil 1. Saverna külaservas on RMK hallatavat metsamaad 21.6 ha (Tabel 1). Sellest 3.4 ha on vääriselupaigana (VEP) looduskaitse rangeimas vööndis, kus mitte mingit metsa majandamist ei toimu. RMK on oma otsusega arvanud majandamisest välja 0.9 ha Leevi jõe äärsed luhtasid. Ala metsade jagunemine majandamise kategooriatesse (%) 2022.aastal on toodud joonisel 1.

Tabel 1. Riigimetsamaa jagunemine (ha).

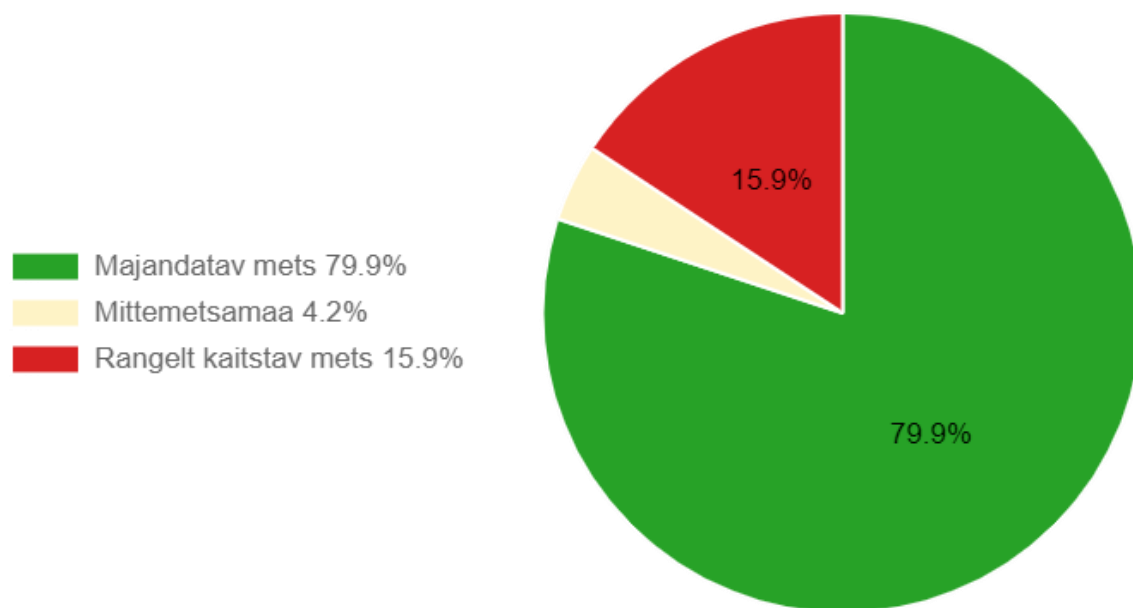
Rangelt kaitstav mets /VEP	3.4
RMK otsusega mittemajandatav ala / Leevi jõe luht	0.9
Mittemetsamaa	-
Kokku	4.3
Majandatav mets	17.3
Kõik kokku	21.6

Metsadest enamuse moodustavad kuusikud, järgnevad männikud. Ülejäänud puuliigid on esindatud vähesel määral (Joonis 2).

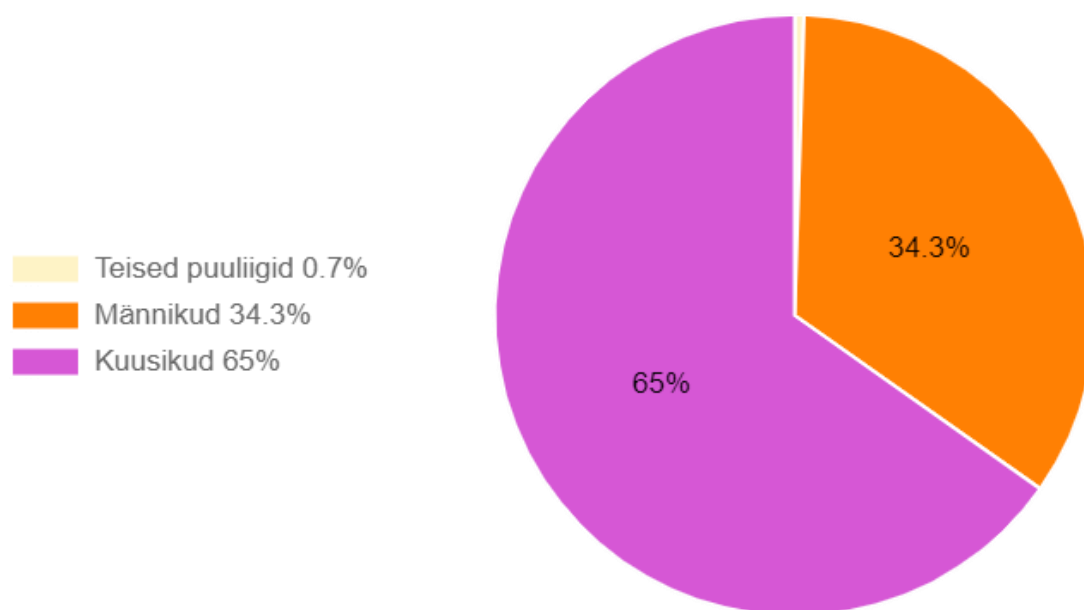
Ala kõigi metsade vanuseline jaotus on toodud joonistel 3 ja 4. 2022.aasta seisuga on küpsete metsade osakaal 55%, keskealiste metsade osakaal 35% ja noorte metsade osakaal 11%. Joonisel 7 ja 8 : 2031.aastal küpsete metsade osakaal 52%, keskealiste metsade osakaal 22% ja noorte metsade osakaal 27%.

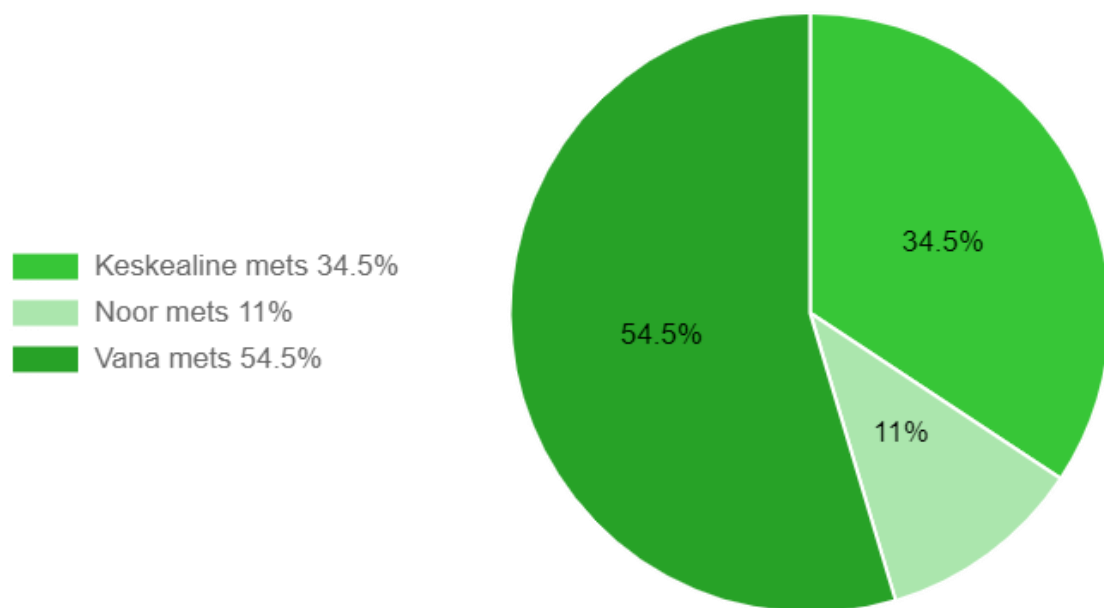
Kaart 1. Saverna külaserva riigimetsade paiknemine. Ala jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa 2022.aastal.

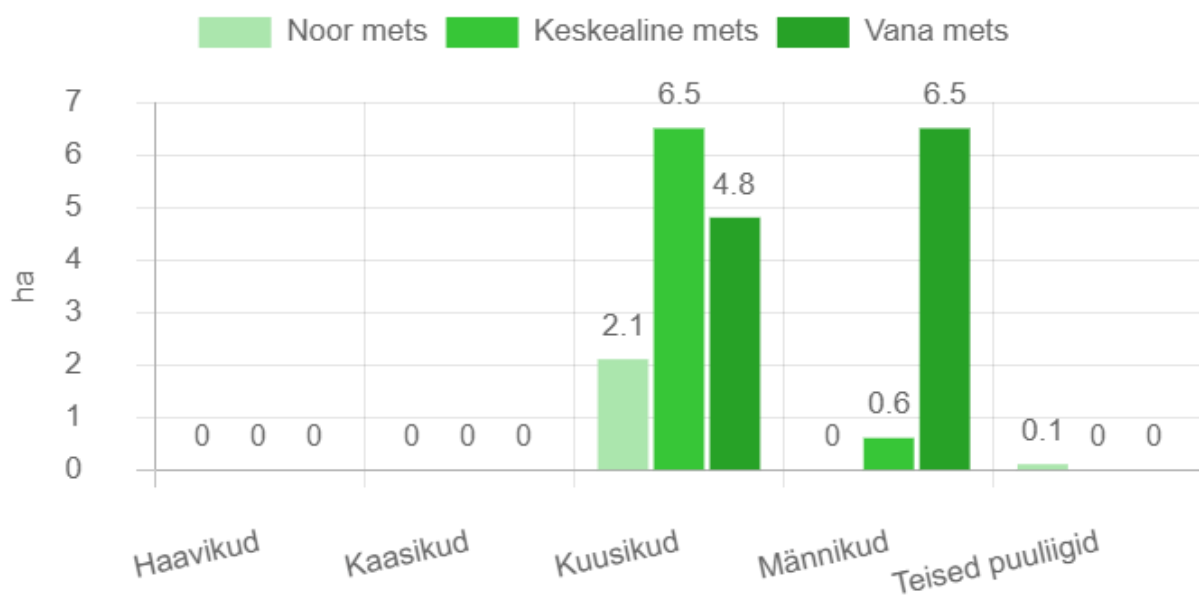
Joonis 1. Ala metsade jagunemine majandamise kategooriatesse (%) 2022.aastal

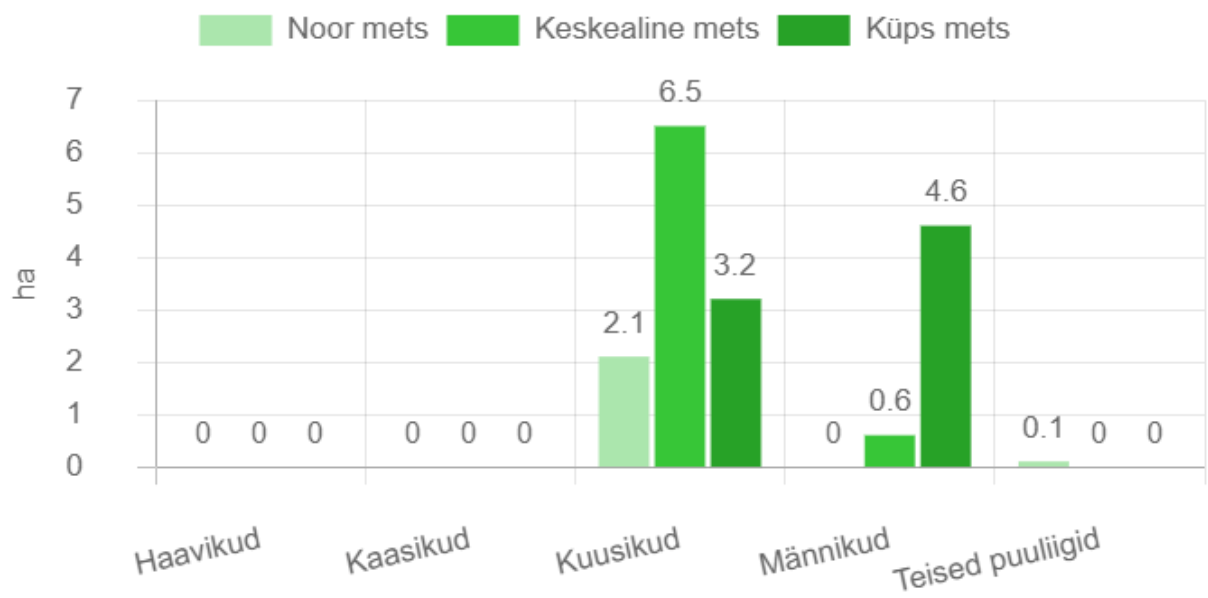
Joonis 2. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%) 2022.aastal.

Joonis 3. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus (%) 2022.aastal.

Joonis 4. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus (ha) puuliikide kaupa 2022.aastal.

Joonis 5. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus (ha) puuliikide kaupa 2022.aastal.

II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel

Metsi majandatakse viisil, et oleks tagatud metsade uuenemine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus. Tuleviku metsahoiu mõttes planeerime metsade uuendamist sihiga tagada puistute ühtlasem jagunemine vanusegruppidesse.

- Uus mets pannakse lankidel kasvama hiljemalt kahe aasta jooksul pärast raiet.
- Kõige enne raiutakse metsad, mis on vanemad või mille tervislik seisund on halb.
- Raied planeeritakse selliselt, et raiutaks võimalikult harva.
- Raielangid püütakse sobitada maastikku. Raiete puhul püütakse mitte tükeldada väljakujunenud metsamassiive ning välditakse suurte avatud vaadete tekkimist.
- Lageraie lankidega ei ületata väljakujunenud metsaradasid ja teid.
- Lageraie puhul jälgitakse selle kõrvale jääva ala olukorda. Uuel langil ei alustata lageraiega enne, kui kõrvaloleval langil kasvab ca 1 meetri kõrgune noor mets.
- Teede ja radade ääres jäetakse lageraie langile tavapärasest rohkem säilikpuid (20–70 tk/ha) või säilikpuude suuremaid gruppe.
- Noortes ja keskealistes metsades tehakse hooldusraiet vastavalt metsade vajadustele.
- Eriolukordade – tormi- ja muude oluliste metsakahjustuste – tõttu tekkivatest töödest teavitab RMK kogukonda eraldi ning need võivad tuua kavandatud töödesse muudatusi.

III Metsade majandamise kava aastateks 2022-2031

Selleks, et võrdsustada puistute vanuselist jaotust ja tagada Saverna külaserv metsade püsimine, tuleb siinseid metsi järk-järgult uuendada. RMK uuendab metsi põhimõttel, et alal saaks kasvama raiutud metsaga vähemalt samaväärne mets ja kohtades, kus see on võimalik, kasutatakse selleks turberaiet. Valdav osa Saverna külaserva riigimetsadest asub aga viljakatel muldadel, kus metsade uuendamine turbe- ja valikraietega ei taga metsa uuenemist samaväärsena. Turbe- ja valikraiet ei ole võimalik kasutada, sest metsad ei vasta neile raietele Metsaseaduses seatud eeldustele ja piirangutele. Samuti ei võimalda viljakatel muldadel vana metsa varjus hoogsalt kasvama hakkav sarapuu ja muu lehtpuuvõsa kuusetaimel suureks kasvada. ümbruse vanad kuusikud juba hakkavad tasapisi looduslikult asenduma lehtpuudega ja võsastuma. Kuusikute uuendamiseks tuleb seetõttu kasutada maastikku sobitatud ja kohapealseid olusid arvestavat lageraiet.

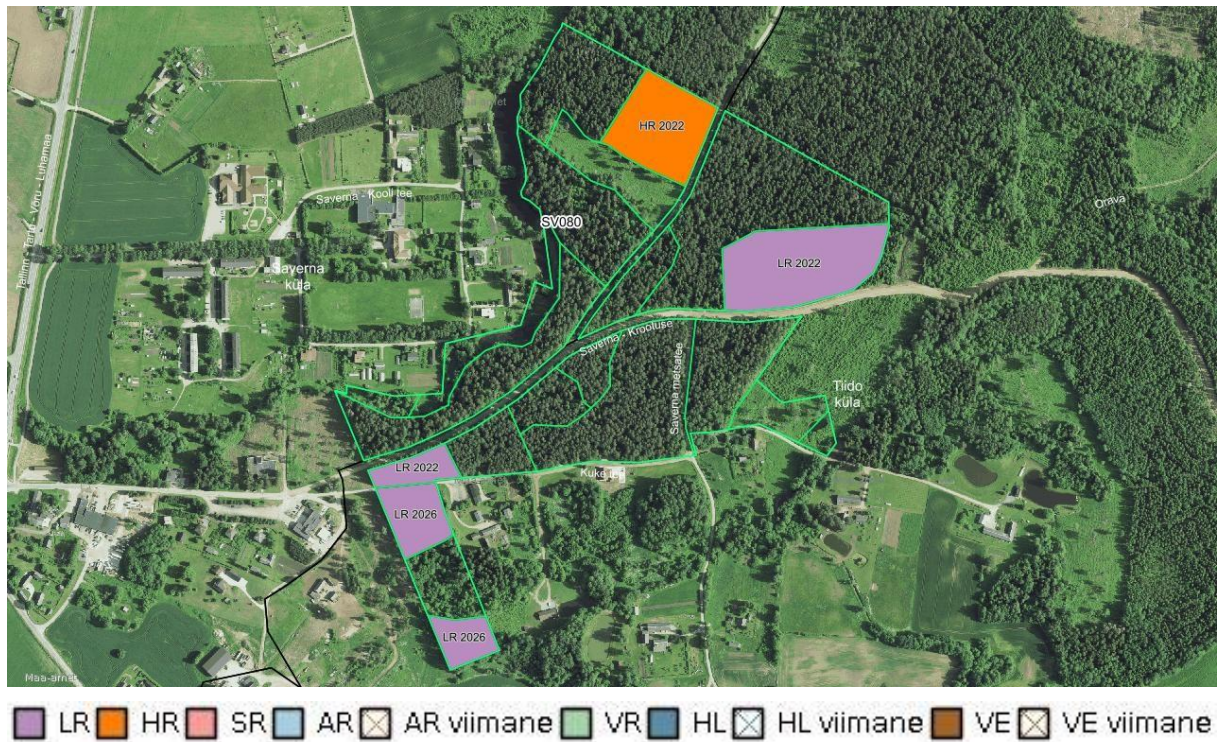
Arvestades majanduspiirangutega ja majandatava metsa vanuselist ja puuliigilist koosseisu ning kasvutingimusi, on Saverna külaserva riigimetsade uuendamiseks vaja teha lähema 10 aasta jooksul lageraiet kokku 3.3 ha (Tabel 2), mis moodustab 42.3% täna raieküpsete metsade pindalast. Sellise raiete mahuga on võimalik liikuda raieküpsete, keskealiste ja noorte metsade osakaalu võrdsustamise suunas (Joonis 7). Raiet plaanime teha kahes etapis – aastatel 2022 ja 2026 (Tabel 2, Kaart 2, Tabel 3).

Tabel 2 Raiete pindala (ha).

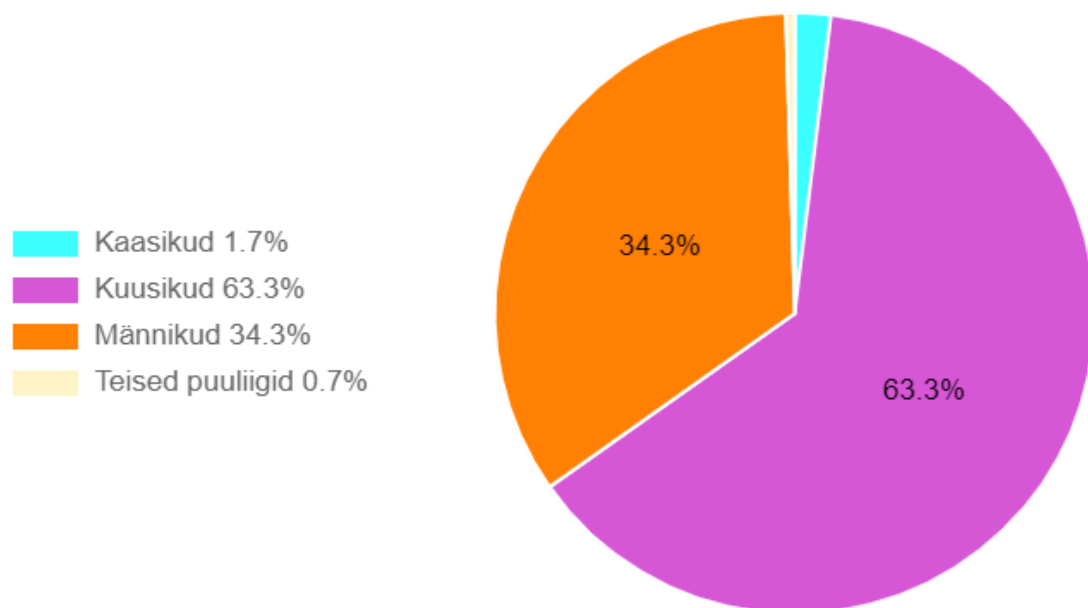
Aasta	Lageraie	Harvendusraie
2022	2.30	1.30
2026	1.00	0
Kokku	3.30	1.30

Tabel 3. Raiete nimekiri koos uuendatava puuliigiga, periood 2022-2031.

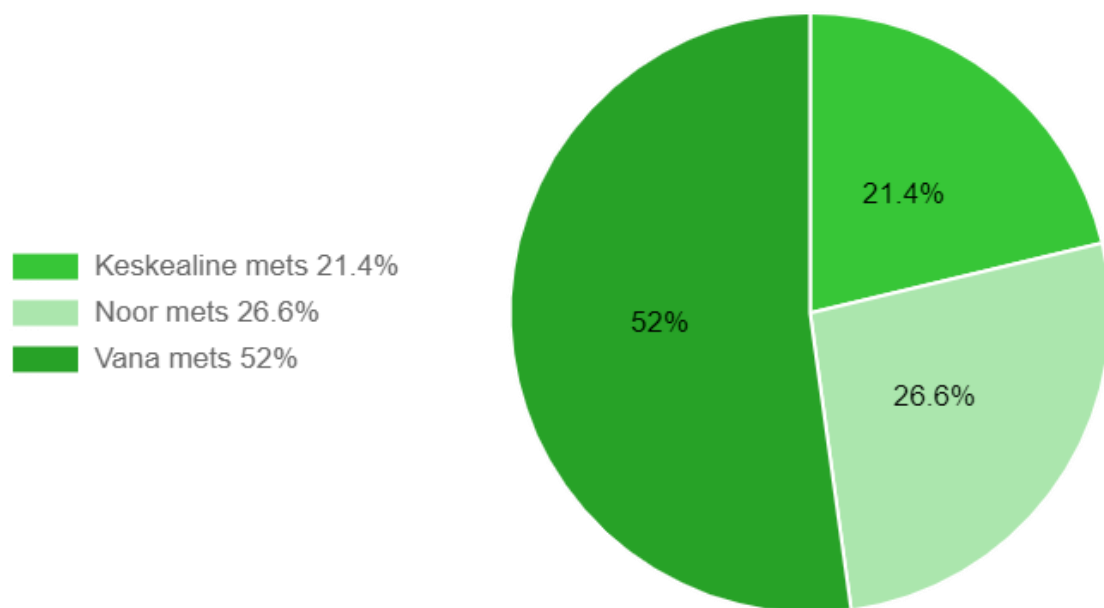
Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
SV080	7	Kuusikud	LR	2022	Kuusk	1.9
SV080	9	Kuusikud	LR	2022	Kask	0.4
SV080	10	Kuusikud	LR	2026	Kuusk	0.6
SV080	20	Kuusikud	LR	2026	Kuusk	0.4
SV080	21	Kuusikud	HR	2022*	* aasta esialgne	1.3

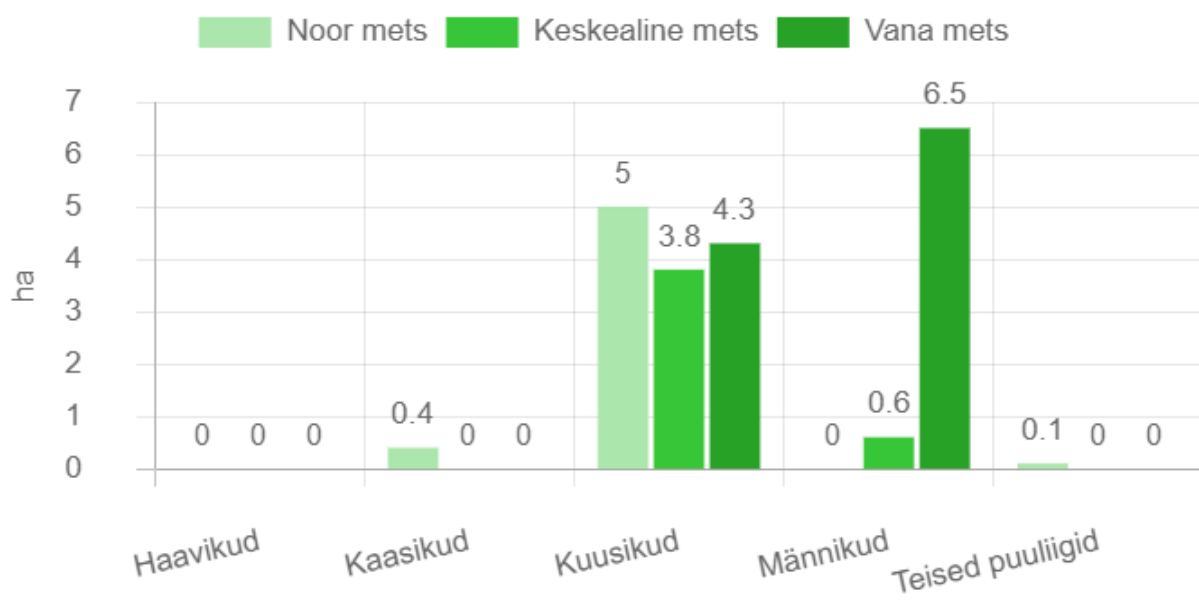
Kaart 2. Alal planeeritud raied aastateks 2022-2031.

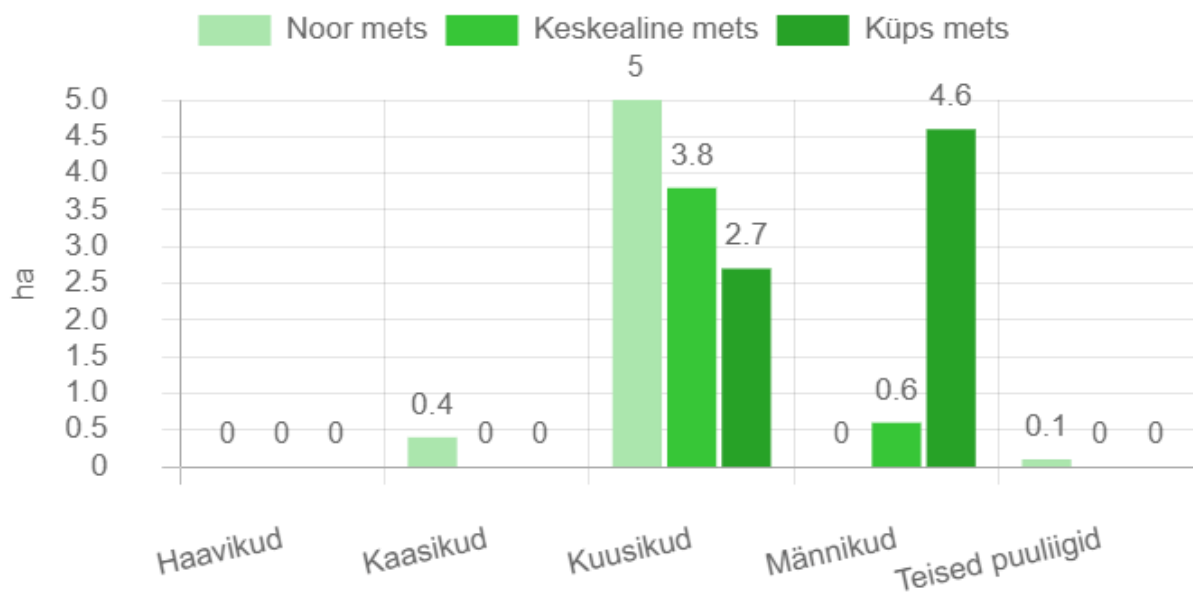
Joonis 6. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa (%) aastal 2031.

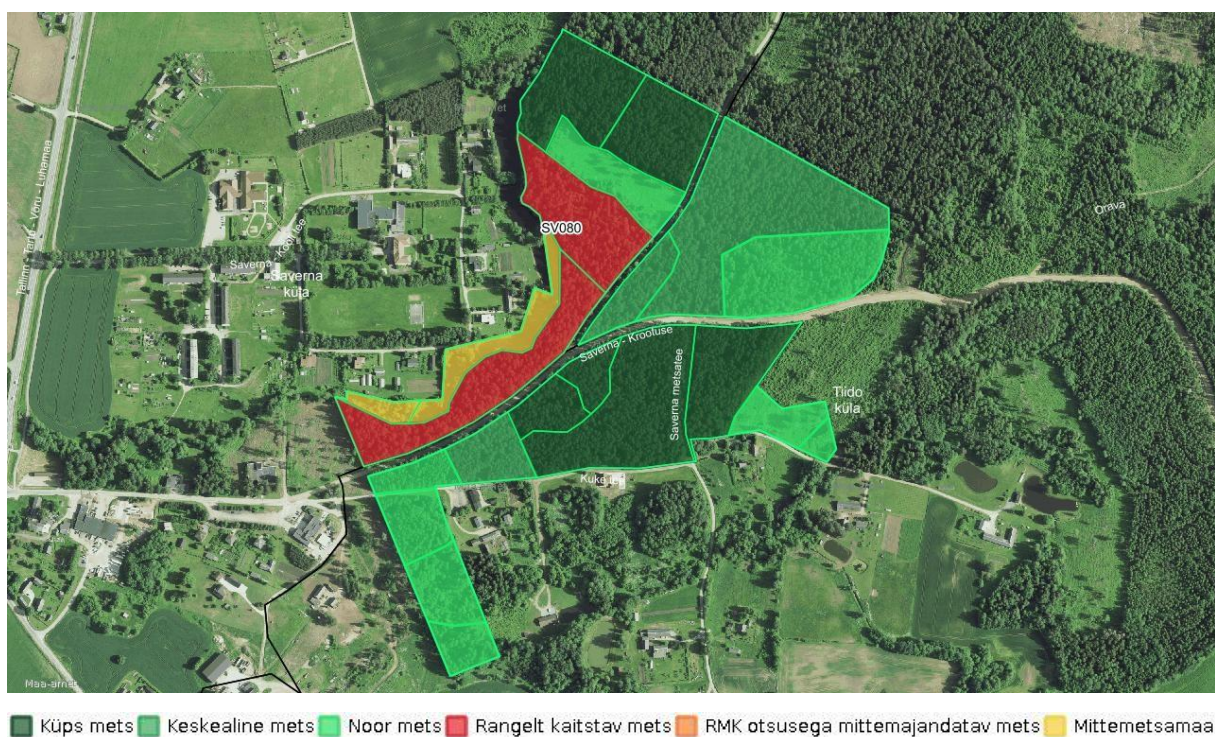
Joonis 7. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus (%) aastal 2031.

Joonis 8. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus (ha) aastal 2031.

Joonis 9. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus (ha) puuliikide kaupa aastal 2031.

Kaart 3. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa aastal 2031.

IV Mõisted

Uuendusraiet tehakse puidu saamiseks ja uue metsa kasvatamiseks. RMK soovib säilitada meie metsade liigirikkust ja kasvatada erineva puuliigi puustuid seal, kus nad kasvavad kõige paremini.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie

- **Lageraie (LR)** korral raiutakse langilt ühe aasta jooksul kõik puud, välja arvatud säilikpuud, mis toetavad elurikkust ja ka looduslikku uuenemist kohapealse seemnega.
- **Turberaie** korral raiutakse mets hajali paiknevate üksikpuude või häiludena pikema aja jooksul. Turberaie liigid on aegjärgne raie (**AR**), häilraie (**HL**) ja veerraie (**VE**).

Valikraiet (VR) tehakse erandjuhtudel, kui seda toetavad looduslikud tingimused ja metsa on võimalik kasvatada ja kasutada püsimeetsana. Mets raiutakse üksikute puude ja väikeste häiludena.

Hooldusraiet kasutatakse elujõulise metsa kasvatamiseks.

Hooldusraie liigid on valgustusraie (**VA**), harvendusraie (**HR**) ja sanitaarraie (**SR**).

- Nooremates metsades tehakse **valgustusraiet**, mille käigus raiutakse kõik tulevasse suurde metsa mittesobivad puud ja tehakse kasvuruumi eelistatud peapuuliigile.
- Vanemates metsades tehakse **harvendusraiet**, mille käigus tõstetakse metsa väärtust tiheduse reguleerimise teel. Harvendusraiega raiutakse enamusepuuliigi kasvu segavad puud.
- Metsa halvenenud tervisliku seisundi parandamiseks tehakse **sanitaarraiet**.